

Textens omfattning är tillräcklig, med råge, för sin målsättning och för bokens tänkta läsekrets. Intrycket, särskilt vid sträckläsning, dras ned något av en episodisk språklig håltä och av korrekturmissar.

Textens innehåll, som i övrigt till största delen har hög kvalitet och täcker relevanta delar av respektive diagnosområde, dras med ett litet antal, men inte betydelselösa, tveksamma, hypotetiska eller felaktiga sakuppgifter, som bör ses över i en andra upplaga. Några exempel: »Venöst angiom« är en föråldrad, missledande beteckning på en variant av djupa vensystemet; signalmönstret i intracerebrala blödningar har visats vara betydligt mer variabelt än vad som beskrivs här; en märklig hypotes om att araknoidalvilli skulle ha betydelse för extra stor vidd av subaraknoidalrummet hos vissa småbarn refereras; debatten och modernare rön om patogenesen till normaltryckshydrocefalus är knappast korrekt refererad. Cirkulationstid (MTT) mätt med perfusionsmetoder benämns rätteligen »mean transit time« (inte *mid*); frakturlinjernas lokalisering vid hangman-skador beskrivs inte helt rätt.

Kloka råd lyser ställvis upp texten ytterligare; till exempel rörande vikten av att en vaskulär neurokirurg avgör indikationen för en eventuell screening för intrakraniella aneurysm.

I sin uppläggning är boken besläktad med betydligt mer omfångsrika amerikanska kusiner, till exempel »Diagnostic Imaging«, Amirsys, 2004–2007, som med volymerna »Brain«, »Spine«, »Head and neck«, »Pediatric neuro-radiology« och »Imaging anatomy«, tjänar som uppslagsverk framför allt för dem som sysslar med neuroradiologi på heltid eller en stor del av sin arbetsdag. Abul-Kasim och medarbetares bok appellerar gissningsvis framför allt till radiologer utanför neuroradiologiska specialiteter eller under utbildning, som i en enda volym och t o m under en jäktig jour snabbt kan få stöd om diagnostiken inom hjärnan, ansiktet och ryggen. Inköp till radiologiska kliniker kan absolut rekommenderas. Ett begränsat antal kolleger i andra specialiteter, som på egen hand vill bilda sig en second opinion om bilder som presenteras via journalsystem, kan kanske finna formatet vara hanterligt.

Anders Lilja
docent, överläkare
neuroradiologiska kliniken,
Karolinska universitetssjukhuset, Solna

Provocerande tankar om evolutionsbiologin

DE SJUKASTE ÖVERLEVER

240 sidor.

Författare: Sharon Moalem.

Förlag: Natur & Kultur; 2008.

ISBN: 978-91-27088-91-7.

Jag kan lägga ut texten om många sjukdomars riskfaktorer och patofysiologiska mekanismer. Men den kliniska kunskapen om orsaker till sjukdom når inte djupet på frågan om varför sjukdomar överhuvudtaget finns, efter hundratusentals år av evolutionärt tryck.

I boken »De sjukaste överlever« diskuterar den amerikanska forskaren Sharon Moalem en nästan provocerande tanke, att sjukdomsframkallande gener bevarats under evolutionen för att de hjälpt människan att överleva och reproducera.

Sharon Moalem har gett sig i kast med en svår uppgift: att formulera en tes inom den så kallade evolutionsbiologin, nämligen att sjukdomsanlag bevarats hos människan för att fördelarna varit större än nackdelarna. Denna princip innebär bland annat att en sjukdomsframkallande genvariant ges företräde i evolutionens selektionsprocesser, om den leder till ökad motståndskraft mot kortsiktiga hot eller att fler barn föds. Innan sjukdomen bryter ut.

Boken innehåller flera illustrativa exempel. Flera procent av västeuropeisk befolkning är bärare av sjukdomsframkallande gener för hemokromatos och cystisk fibros. En anledning till att dessa anlag bevarats i vår genuppsättning kan vara att dessa mutationer givit ökad motståndskraft mot pest och tuberkulos. Ett annat exempel är att högre blodsocker ger ökad tolerans mot kyla och att en genetisk predisposition för diabetes, som sägs vara vanligare i kallare områden, kan ha selekterats fram under den senaste istiden.

Som populärvetenskaplig berättelse är boken spännande och man blir nästan lite överraskad när boken tar slut efter det sista kapitlet, »Varför du och din iPod måste dö«. Efter slutordet följer nämligen en omfångsrik del med nästan 70 sidor referenser och noter. Men ett litet större inslag av tvivel kunde ha varit på sin plats. Tänk om sjukdomsanlag finns kvar bara för att det inte spelat

någon större roll för mänsklighetens fortlevnad? Evolutionen kan inte heller förklara att många som insjuknar i sjukdomar med genetisk grund har drabbats av en spontan mutation.

Även om »De sjukaste överlever« bjuder in till djupare tankar över sjukdomars uppkomst är boken dessvärre

ingen litterär upplevelse. Om detta beror på en dålig översättning eller på författarens skrivsätt är svårt att veta, men för det förstnämnda talar övervallande recensioner av boken på originalspråket. Läsningen hakar upp sig på formuleringar som att något »... tyder på att det helt säkert ...«. Lite irriterande är det också att jag, med mitt perspektiv som barnläkare, hittar förenklningar och faktafel som tyder på ovarsam hantering av den vetenskap som boken refererar. I kapitlet om evolutionära fördelar av förhöjt blodsocker och diabetes står det bland annat att ökad fostertillväxt vid graviditetsdiabetes beror på att kvinnans förhöjda blodsocker förser fostret med extra mycket »näring«. Den viktigaste tillväxtfaktorn under fostertiden är insulin, och det förhöjda blodsockret hos den gravida kvinnan leder till att fostrets egen produktion av insulin ökar med ökad tillväxt som följd.

I slutet av boken skriver Sharon Moalem om »vattenapeteorin« och diskuterar alltför okritiskt fördelar för barn att födas under vatten. Dels är det kontroversiellt om vattenförlossningar kan anses vara en medicinskt säker metod. Att födsel under vattnet skulle ge tid och möjlighet att rengöra det födande barnets ansikte från mekonium för att undvika aspirationspneumoni, den slutsatsen är inte heller korrekt. Robust forskning har visat att rensugning av mekonium i övre luftvägen är en onödig intervention.

Brister till trots är boken »De sjukaste överlever« värd att läsa, för perspektivet på människans ohälsa som en produkt av en evolutionär process. Hälsa och sjukdom är inte nödvändigtvis varandras motsatser.

Stefan Johansson
barnläkare
medicinsk redaktionschef,
Läkartidningen